

2022-2030 M. UTENOS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS LT029-02-01-02 „RŪŠIUOJAMOJO ATLIEKŲ SURINKIMO
SKATINIMAS“ PAGRINDIMO APRAŠAS

2026-07-30 Nr. T-62

I SKYRIUS
BENDROSIO NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	LT029-02-01 „Pagerinti oro ir aplinkos kokybę, sumažinti vandens ir dirvožemio taršą“
---	---

II SKYRIUS
SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Igyvendinant regioninę pažangos priemonę Nr. LT029-02-01-02 „Rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas“ (toliau – Priemonė) bus siekiama spręsti 2022–2030 m. Utenos regiono plėtros plano (toliau – Planas) 3 problemą „Nepakankama aplinkos kokybė“ ir jos priežastį – nepakankamos komunalinių atliekų rūšiavimo galimybės.

Priemonės tikslas – įgyvendinant Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane (toliau – VAPTP)¹ nustatytus strateginius atliekų prevencijos prioritetus, tikslus, uždavinius ir tvarkymo užduotis – prisidėti prie sąvartynuose šalinamų atliekų kiekio mažėjimo, perdirbamų atliekų kiekio augimo ir aktyvesnio visuomenės įsitraukimo į žiedinės ekonomikos veiklas. Minėtas Priemonės tikslas tiesiogiai prisideda prie bendro šalies siekiamo rezultato iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį iki 60 %, o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti iki 5 % pasiekimo.

Esamos situacijos analizė. Šalies mastu analizuojant esamus tarpregioninius netolygumus 2022–2030 metų Regionų plėtros programoje² (toliau – RPP) nustatyta, kad nors Utenos regione pagal 2020 m. duomenis paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis sudaro 62 proc., kai tuo tarpu šalyje – 46 proc. (geresnis už Utenos regioną rodiklis fiksuotas tik Alytaus ir Marijampolės regionuose, atitinkamai 70 ir 65 proc.), tačiau sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis sudaro net 24 proc., kai šalyje – 19 proc. (prastesnė reikšmė fiksuota tik Panevėžio ir Tauragės regionuose).

Priemonės rengimo metu siekiant įvertinti aktualią informaciją bei nustatyti esamus vidinius regiono netolygumus analizuoti savivaldybių pateikti 2022 m. duomenys. Nustatyta, kad Anykščių rajono savivaldybėje iš visų surinktų komunalinių atliekų – 6 870,40 tonų, perduota/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų dalis procentais siekia 58,39 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 4 012 tonų), pašalinta sąvartyne komunalinių atliekų dalis siekia 17,93 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 1 232 tonos), dar apie 23,67 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 1 626 tonos) komunalinių atliekų sudeginta (panaudota kitaip). Ignalinos rajono savivaldybėje per 2022 metus susidaręs komunalinių atliekų kiekis siekė daugiau nei 3 547 tonas, paruošta perdirbti 41,18 proc. visų susidarusių atliekų, o sąvartyne pašalinta 22,13 proc. komunalinių atliekų, likęs kiekis

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 1 d. nutarimo Nr. 573 redakcija

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713

saugomas deginti. Molėtų rajono savivaldybėje iš visų surinktų komunalinių atliekų – 4 763,93 tonų, perduota/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų dalis procentais siekia 46,05 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 2 194 tonas), pašalinta sąvartyne komunalinių atliekų dalis siekia 23,3 proc. (arba atitinkamai apie 1 110 tonų), dar apie 30,64 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 1 459 tonos) komunalinių atliekų sudeginta (panaudota kitaip). Utenos rajono savivaldybėje per 2022 metus viso buvo surinkta daugiau nei 15 546 tonos komunalinių atliekų, perduota/panaudota pakartotinai 9 802,74 tonos, arba atitinkamai daugiau nei 63,05 procentai visų susidariusių komunalinių atliekų, pašalinta sąvartyne 18,81 proc. (arba atitinkamai apie 2 924,66 tonos), dar apie 18,13 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 2 818,94 tonos) komunalinių atliekų sudeginta (panaudota kitaip). Visagino savivaldybėje per 2022 metus iš visų surinktų komunalinių atliekų (5 595,65 tonos), perduota/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų dalis procentais siekia 55,75 proc. (arba atitinkamai beveik 3 120 tonų), pašalinta sąvartyne komunalinių atliekų dalis siekia 19,91 proc. (arba atitinkamai kiek daugiau nei 1 114 tonų), dar apie 23,83 proc. (arba atitinkamai beveik 1 334 tonos) komunalinių atliekų sudeginta (panaudota kitaip). Zarasų rajono savivaldybėje per 2022 metus viso surinkta daugiau nei 4 057 tonos komunalinių atliekų, iš jų perdirbta/panaudota pakartotinai – beveik 2 296 tonos (arba atitinkamai 56,58%), sudeginta komunalinių atliekų – beveik 9634 tonos (arba atitinkamai 23,74 %), o 19,72% (arba atitinkamai daugiau nei 800 tonų) – pašalinta sąvartyne.

Apibendrinant aukščiau pateiktus duomenis nustatyta, kad atskirose regiono savivaldybėse perduotų/panaudotų pakartotinai komunalinių atliekų procentinė dalis skiriasi daugiau nei 1,5 karto (pvz. Utenos rajono savivaldybėje perduotų/panaudotų pakartotinai komunalinių atliekų dalis sudaro 63,05 procentus nuo visų susidariusių komunalinių atliekų, o pvz. Ignalinos savivaldybėje ši dalis siekia tik 41,18 proc.). Atitinkamai pastebimi ir esami sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų netolygumai, t. y. Anykščių rajono savivaldybėje šiuo atliekų tvarkymo būdu buvo sutvarkyta 17,93 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų, o pvz., Molėtų rajono savivaldybėje net 23,3 proc. nuo visų susidariusių atliekų. Analizuoti regiono savivaldybių pateikti duomenys iš esmės atitinka RPP nustatytas pradinės identifikuotų problemų rodiklių reikšmes bei, atsižvelgus į tai, kad esama RPP nustatyta regiono situacija (problema dėl didelio atliekų kiekio šalinimo sąvartyne) nesikeičia, formuoja poreikį imtis atitinkamų veiksmų siekiant sąvartyne šalinamų atliekų kiekius sumažinti 4, o kai kuriose savivaldybėse ir daugiau nei 4 kartus. Svarbu paminėti ir tai, kad jei ne vienas iš atliekų tvarkymo būdų – atliekų deginimas, kuriuo atskirose regiono savivaldybėse sutvarkoma apie 20–30 proc. ir daugiau surenkamo komunalinių atliekų kiekio, regioniniame sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų dalis būtų ženkliai didesnė. Atliekų deginimas, nors iš dalies ir sprendžia komunalinių atliekų patekimo į sąvartyną problemą, tačiau dėl didesnio atliekų sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio tai daroma mažiausiai tvariu ir aplinkai nedraugišku būdu.

Siekiant tinkamai suplanuoti Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, išspręsti kylančias problemas ir įgyvendinti ES reglamentuotus uždavinius, kurie patvirtinti VAPTP, prisitaikyti prie teisinės aplinkos ir užtikrinti tinkamą, tvarų komunalinių atliekų tvarkymą regione, parengtas Utenos regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas (toliau – URAPTP)³. URAPTP pagrindinis tikslas – suderinti Utenos regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, eksploatuojant ir pagal poreikį išplečiant bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius regione.

³ Patvirtinta Utenos regiono plėtros tarybos 2023 m. liepos 21 d. sprendimu Nr. KS(T)-19

URAPTP rengimo metu atliekant esamos situacijos analizę nustatyta, kad susidarantys komunalinių atliekų kiekiai mažėja visame regione – 2016 m. siekė apie 49 tūkst. tonų, o 2020 m. sumažėjo iki 41 tūkst. tonų. Toks mažėjimas susijęs tiek su bendru regiono gyventojų skaičiaus mažėjimu, tiek ir su vykdoma bendra atliekų prevencija. 2020 m. didžiausi susidariusių komunalinių atliekų kiekiai vienam gyventojui buvo Utenos rajono savivaldybėje (0,41 tonos per metus), o mažiausi – Zarasų (0,23 tonos per metus) ir Ignalinos (0,27 tonos per metus) rajonų savivaldybėse. Visagino savivaldybėje, Molėtų ir Zarasų rajonų savivaldybėse nustatytas nedidelis atliekų susidarymo normos augimas, o pvz. Ignalinos rajono savivaldybėje 2020 m. atliekų susidarymo norma vienam gyventojui išliko tokia pati kaip ir 2016 m. – 0,27 tonos per metus. Nustatyta, kad vidutiniškai vienam Utenos regiono gyventojui 2020 m. susidarė apie 328 kg komunalinių atliekų, palyginti su 2016 m. susidariusių atliekų kiekis vienam gyventojui sumažėjo apie 30 kg.

Nors vienam Utenos regiono gyventojų tenkantis susidariusių atliekų kiekis pagal 2020 m. duomenis (328 kg) yra mažesnis nei Lietuvos ar Europos Sąjungos vidurkis (2020 m. vienam Lietuvos gyventojui tenkantis atliekų kiekis buvo 483 kg, o Eurostato duomenimis, 2020 m. Europos Sąjungoje vidutiniškas komunalinių atliekų kiekis vienam gyventojui buvo 505 kg), tačiau kaip pažymėta URAPTP atlikti atliekų morfologiniai tyrimai rodo, kad papildomai galėtų būti išrūšiuojama dar iki 50 kg vienam gyventojui tenkančių antrinių žaliavų ar pakuotės atliekų, tad atitinkamai esamas vienam gyventojui tenkantis sąvartyne šalinamų atliekų kiekis galėtų būti sumažintas ne mažiau kaip 20 proc. Svarbu ir tai, kad didžiąją dalį Utenos regiono gyventojų sudaro kaimiškųjų teritoriškai nutolusių gyvenviečių ir mažesnės perkamosios galios vyresnio amžiaus gyventojai, kurie dalį namų ūkyje susidariusių atliekų sukompostuoja, sudegina ar sutvarko kitais būdais patys, todėl tikėtina, kad bendras vienam gyventojui tenkantis atliekų kiekis yra artimesnis šalies vidurkiui. Atsižvelgus į tai, atitinkamai ir papildomai išrūšiuotų antrinių žaliavų ar pakuotės atliekų vienam gyventojui kiekis būtų didesnis nei aukščiau nurodytas nustatytas pagal URAPTP daromas prognozes.

Analizuoti 3 metų (2018–2020 m.) mišrių komunalinių atliekų sudėties morfologiniai tyrimai⁴ leidžia nustatyti, kad šalinamų atliekų struktūroje vidutiniškai apie 10 proc. sudaro biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos (2018 m. – 8,69 proc., 2019 m. – 13,50 proc., 2020 m. – 8,10 proc.), kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos, vertinant trijų metų vidurkį, sudaro daugiau nei 19,7 proc. (2018 m. – 30,15 proc., 2019 m. – 20,25 proc., 2020 m. – 8,71 proc.), tekstilės atliekos – daugiau nei 7,87 proc. (2018 m. – 7,53 proc., 2019 m. – 8,70 proc., 2020 m. – 7,40 proc.), žaliosios atliekos – daugiau nei 1,84 proc. (2018 m. – 2,13 proc., 2019 m. – 0,55 proc., 2020 m. – 2,85 proc.), popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos – daugiau nei 4 proc. (2018 m. – 4,99 proc., 2019 m. – 3,93 proc., 2020 m. – 3,26 proc.) ir kt. Minėti duomenys patvirtina, kad ženkliai dalis į mechaninio ir mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius patenkančių antrinių žaliavų ar pakuotės atliekų, esant pakankamiems infrastruktūros pajėgumams ir vykdant prevencines visuomenės informavimo veiklas, galėtų (turėtų) būti išrūšiuotos ir panaudotos ženkliai tvaresniais nei šalinimo į sąvartyną būdais.

Aukščiau palyginti 2018–2020 m. duomenys leidžia nustatyti, kad jei bendroje struktūroje kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos tendencingai mažėjo, tai pvz. biologiškai skaidžių maisto (virtuvės) atliekų ir / ar tekstilės atliekų procentinė dalis išlieka stabili, kas iš esmės yra susiję ir su atitinkamos infrastruktūros trūkumu. Atitinkamos infrastruktūros poreikį patvirtina ir

⁴ Tyrimai atliekami vadovaujantis LR Aplinkos ministro 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. D1-661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

šalinamų atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui. Remiantis URAPTP pateikta informacija, nustatyta, kad 2020 m. vienam Utenos regiono gyventojui vidutiniškai teko 24 kg sąvartyne šalinamų biologiškai skaidžių maisto (virtuvės) atliekų bei 7,4 kg tekstilės atliekų, todėl šių atliekų tinkamam sutvarkymui skiriamas ypatingas dėmesys.

Tiek pagal VAPTP, tiek pagal regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-10-01(RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“ finansavimo gaires (toliau – Finansavimo gairės)⁵, įgyvendinant 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos Lietuvai (toliau – IP) 2.6 uždavinį „Skatinti perėjimą prie žiedinės ir efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos“, numatoma tęsti komunalinių atliekų rūšiuojamojo atliekų surinkimo pajėgumų plėtrą, prioritetą skiriant tekstilės, maisto ir pavojingoms atliekoms, plėtoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklą, taip pat atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo vietų (stotelių) tinklą priartinti arčiau atliekų susidarymo vietų bei regioniniu lygmeniu organizuoti įvairias viešinimo kampanijas, siekiant skatinti namų ūkius rūšiuoti. Atsižvelgus į tai, vertinant URAPTP bei parengtus ir patvirtintus savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planus (toliau – SAPTP), Priemonės rengimo metu detaliosi įvertinta finansuotinas veiklas atitinkanti esama ir būtina sukurti / plėtoti papildoma infrastruktūra, kas leidžia objektyviai įvertinti ir nustatyti būtinus veiksmus esamos rūšiavimo infrastruktūros pajėgumams padidinti.

Maisto (virtuvės) atliekų tvarkymo infrastruktūros pajėgumai ir plėtros poreikis. Dalyje regiono savivaldybių maisto (virtuvės) atliekų infrastruktūra jau yra sukurta arba bus sukurta artimiausiu metu, todėl Priemonės įgyvendinimo metu, atsižvelgiant į URAPTP ir SAPTP, dalyje savivaldybių papildomų priemonių įsigijimas nėra numatomas.

Anykščių, Molėtų ir Utenos rajono savivaldybėse maisto (virtuvės) atliekų, kartu su žaliosiomis atliekomis, surinkimo konteineriai prie daugiabučių namų įsigyti įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.2.1-APVA-R-008 priemonės „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ lėšomis finansuojamus projektus. Anykščių rajono savivaldybės administracija pagal minėtą priemonę įgyvendindama projektą prie daugiabučių namų esančiose aikštelėse įrengė 32 (9 vnt. 3 m³ ir 22 vnt. 1,3 m³) pusiau požeminius konteinerius, skirtus biologinėms atliekoms (maisto (virtuvės) ir žaliosioms atliekoms) surinkti, Utenos rajono savivaldybė – taip pat įrengė 32 (po 3 m³) pusiau požeminius konteinerius, o Molėtų rajono savivaldybė – 14 (po 3 m³) pilnai požeminių konteinerių.

Siekiant sudaryti sąlygas minėtas atliekas rūšiuoti ir individualių valdų gyventojams Anykščių rajono savivaldybėje 2023 m. įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo programos „Subsidijos ir dotacijos biologinių atliekų surinkimo priemonėms įsigyti“ lėšomis finansuojamą projektą „Biologinių atliekų surinkimo priemonių įsigijimas Anykščių rajono savivaldybėje“ įsigyti 1 900 vnt. 120 l talpos konteinerių, Molėtų rajono savivaldybėje pagal šios priemonės projektą 2022 metais įsigyta 1 338 vnt. atitinkamų šių atliekų susirinkimo / rūšiavimo priemonių (438 vnt. individualių konteinerių ir 900 vnt. kibirėlių maisto (virtuvės) atliekų surinkimui), 2023 metais papildomai buvo įsigyti Molėtų SAPTP numatyti likę 63 vnt. konteinerių (240 l) ir 204 vnt. maisto (virtuvės) atliekų rūšiavimo dėžučių (7 l). Taigi, tiek Anykščių, tiek ir Molėtų rajonų savivaldybėse jau įsigytos šioms atliekoms surinkti priemonės (daugiabučių aikštelių ir (ar) individualių valdų konteineriai, rūšiavimo dėžutės) atitinka šių savivaldybių SAPTP numatytus atitinkamų priemonių įgyvendinimo kiekius ir įsigyti papildomų priemonių šių atliekų surinkimui (rūšiavimui) artimiausiu metu nenumatoma. Utenos rajono savivaldybėje per 2019–2023 m.

⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. D1-323

laikotarpį įsigyta ir gyventojams išdalinta 2 500 vnt. biologiškai skaidžioms ir maisto/virtuvės atliekoms surinkti skirtų konteinerių (1355 vnt. po 0,12 m³, 1145 vnt. po 0,24 m³). Tačiau įvertinus tai, kad tai didžiausia gyventojų skaičiumi regiono savivaldybė, atsižvelgiant į Utenos SAPTP, Priemonės įgyvendinimo apimtyse numatoma įsigyti dar 870 vnt. (po 0,24 m³) individualioms valdoms skirtų konteinerių.

Ignalinos, Zarasų rajonų ir Visagino savivaldybėse maisto (virtuvės) atliekų surinkimo infrastruktūra dar tik diegiama, ar planuojama diegti artimiausiu metu. Ignalinos, kaip ir Zarasų rajono, savivaldybėje maisto (virtuvės) atliekų surinkimo priemonės įsigytos 2023 metais įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo programos projektus, tačiau šios priemonės dar nėra pradėtos eksploatuoti. Ignalinos rajono savivaldybėje įsigyta 40 vnt. antžeminių konteinerių, o Zarasų rajono savivaldybėje tokių konteinerių įsigyta 25 vnt. Zarasų rajono savivaldybėje papildomai įsigyta ir 1 371 vnt. individualioms valdoms skirtų konteinerių bei 4 270 vnt. kibirėlių, Ignalinoje įsigyta 2 500 vnt. kibirėlių. Atsižvelgus į tai, Priemonės apimtyse Ignalinos rajono savivaldybė, atsižvelgdama į Ignalinos SAPTP, numato įsigyti 1 000 vnt. individualioms atliekoms skirtų konteinerių, o Zarasų rajono savivaldybėje maisto (virtuvės) atliekų konteinerių pastatymui planuoti esamų atliekų surinkimo aikštelių praplatinimo darbai, esant poreikiui, bus vykdomi ne šios Priemonės apimtyse. Kadangi Visagino savivaldybėje sukurtos atskiros maisto (virtuvės) atliekų surinkimo infrastruktūros nėra, Priemonės apimtyse planuojama 40-ies konteinerinių aikštelių plėtra įrengiant 40 vnt. pusiau požeminių kolektyvinio naudojimo maisto (virtuvės) atliekų konteinerių. Taip pat, Visagino SAPTP numatyta papildomai įsigyti 125 vnt. konteinerių, skirtų individualioms valdoms ir dar papildomų 10 vnt. maisto (virtuvės) atliekų pusiau požeminių kolektyvinio naudojimo konteinerių, tačiau šių priemonių įsigijimas, priklausomai nuo urbanizuotų teritorijų plėtros, esant poreikiui bus užtikrinamas savivaldybės biudžeto (rinkliava ar kitas mokestis už atliekų tvarkymą) ir / ar kitomis lėšomis ne šios Priemonės apimtyse.

Tekstilės atliekų tvarkymo infrastruktūros pajėgumai ir plėtros poreikis. Regiono savivaldybėse tekstilės atliekų, kaip ir maisto (virtuvės) atliekų infrastruktūra, arba jau yra sukurta arba bus sukurta artimiausiu metu, todėl, atsižvelgiant į URAPTP ir SAPTP, Priemonės įgyvendinimo metu dalyje savivaldybių papildomų priemonių įsigijimas nėra numatomas.

Molėtų ir Utenos rajonų bei Visagino savivaldybėse tekstilės atliekų surinkimo infrastruktūra pradėta diegti įgyvendinant 05.2.1-APVA-R-008 priemonės „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ projektus, kurių metu Molėtų rajono savivaldybėje dar 2021 m. buvo įrengti 8 vnt. (po 3 m³) požeminių konteinerių, Utenos rajono savivaldybėje 6 vnt. (po 3 m³) pusiau požeminių konteinerių, o Visagino savivaldybėje įsigyta 10 vnt. (po 3,8 m³) antžeminių konteinerių. Plečiant tekstilės atliekų surinkimo pajėgumus Utenos rajono savivaldybėje per 2019–2023 metus iš Atliekų prevencijos ir tvarkymo programos lėšų papildomai įsigyta 54 vnt. (po 2,5 m³) antžeminių tekstilės atliekų surinkimo konteinerių, Molėtų rajono savivaldybėje 2022 m. įgyvendinant minėtos programos projektą įsigyta dar 30 (po 2,3 m³) antžeminių tekstilės atliekų surinkimo konteinerių. 14 vnt. (po 2,5 m³) antžeminių konteinerių per 2021–2022 metus taip pat yra įsigijusi Anykščių rajono savivaldybė, Ignalinos rajono savivaldybė per 2023 m. įsigijo 30 (po 2,3 m³), o Zarasų – 50 vnt. (po 2,5 m³) antžeminių konteinerių. Ignalinos ir Zarasų rajonų savivaldybėse šie konteineriai dar nėra pradėti eksploatuoti, tad įvertinti papildomų konteinerių poreikį, kuris būtų nustatomas atsižvelgiant į faktinį konteinerių užpildymą dar nėra galimybės, tad atitinkamai dėl papildomo poreikio bus sprendžiama ateityje. Anykščių rajono savivaldybėje, atsižvelgiant į turimus ir jau eksploatuojamus tekstilės atliekų surinkimo konteinerius, Anykščių SAPTP nustatytas papildomas poreikis įsigyti dar 16 vnt. tekstilės atliekų surinkimo konteinerių, tačiau juos numatoma įsigyti savivaldybės biudžeto lėšomis ne šios Priemonės apimtyse. Molėtų ir

Utenos rajonų savivaldybėse esančių tekstilės atliekų konteinerių skaičius atitinka šių savivaldybių SAPTP numatytus kiekius, todėl įsigyti papildomų konteinerių, skirtų tekstilės atliekoms surinkti, pagal šią Priemonę neplanuojama. Ir tik Visagino savivaldybėje, kurioje turimų tekstilės atliekų konteinerių skaičius šiuo metu yra mažiausias iš visų regiono savivaldybių, atsižvelgiant į Visagino SAPTP, Priemonės apimtyse planuojama įsigyti 10 vnt. antžeminių konteinerių (po 3,8 m³) ir įrengti esamiems 10-čiai vnt. tekstilės atliekų konteinerių infrastruktūrą.

Pavojingų atliekų surinkimo infrastruktūros pajėgumai ir plėtros poreikis. Pavojingos atliekos (elektros ir elektroninė įranga, baterijos ir akumuliatoriai, tepalo filtrai, tepalai, šarmai, plovikliai, rūgštys, rašalai, dažai, fotografijos cheminės medžiagos, klijai ir dervos, pesticidai, skiedikliai) surenkamos iš gyventojų regione esančiose didelių gabaritų aikštelėse, taip pat dalį tokių atliekų (pvz. elementus) galima rūšiuoti tam skirtose talpose viešosiose surinkimo vietose. Regiono savivaldybėse papildomai yra sudarytos galimybės pavojingas atliekas iš gyventojų surinkti apvažiavimo būdu. Atsižvelgus į esamą situaciją bei įvertinus, kad tiek URAPTP, tiek SAPTP apimtyse atskirų priemonių, skirtų vien tik pavojingoms atliekoms surinkti, nenumatyta, atitinkami pagal Priemonę galimi įgyvendinti veiksmai / projektai, skirti šiai atliekų grupei, nėra numatomi. Pavojingų atliekų surinkimo priemonių plėtra, esant poreikiui, bus vykdoma plečiant didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių tinklą.

Didelių gabaritų atliekų ir atliekų, tinkamų paruošti naudoti pakartotinai, surinkimo infrastruktūros pajėgumai ir plėtros poreikis. Regiono savivaldybėse viso veikia 8 įrengtos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (toliau – DGASA), iš kurių 6 (po vieną kiekvienoje savivaldybėje) įrengtos įgyvendinant projektą „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ Nr. 2004/LT/16/C/PE/003 ir kurios, gavus atitinkamus taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, buvo pradėtos eksploatuoti dar 2007–2008 metais. Be minėtų DGASA po vieną papildomą aikštelę taip pat yra įrengta Ignalinos ir Utenos rajonų savivaldybėse. Ignalinos rajono savivaldybėje, įgyvendinant 05.2.1-APVA-R-008 priemonės „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ lėšomis finansuojamą projektą, 2021 metais papildoma DGASA įrengta Kaniūkų kaime, Dūkšto sen. Utenos rajono savivaldybėje dar 2005 metais, pagal to meto reikalavimus ir poreikius, Utenos rajono savivaldybės lėšomis buvo įrengta UAB „Utenos komunalininkas“ eksploatuojama didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė, tačiau atsižvelgiant į DGASA aikštelėms taikomus aktualius reikalavimus, esamus ir / ar planuojamus atliekų srautus, siekiant užtikrinti kokybiškas atliekų tvarkymo paslaugas už mažiausią galimą kainą, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą ir prieinamumą, vertinant didėjančius reikalavimus atliekų pakartotinam naudojimui, augančius gyventojų poreikius tinkamai rūšiuoti atliekas, būtina Utenos mieste esančios aikštelės rekonstrukcija / praplėtimas, aprūpinant naujomis rūšiavimo priemonėmis. Taip pat, atsižvelgiant į esamą ribotą Molėtų mieste esančios DGASA plotą, nustatytas poreikis atnaujinti Molėtų mieste esamą DGASA, išplečiant aikštelės teritoriją, įsigyjant papildomai naujų konteinerių ir pagerinant esamos dalijimosi stotelės infrastruktūrą.

Taigi, nors visose regiono savivaldybėse veikia įrengtos DGASA, tačiau esamas jų tinklas ne tik netenkina VAPTP nustatytų reikalavimų (kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų), bet ir didžioji jų dalis neužtikrina dabartinių poreikių, kadangi priimamų atliekų kiekius riboja esamas aikštelių projektinis pajėgumas, kuris buvo nustatytas atsižvelgiant į šiai paskirčiai galimą priskirti aikštelių teritorijos dydį ir atitinkamai galimų pastatyti ir aptarnauti konteinerių skaičių, t. y. galimą teritorijos užstatymo plotą. Svarbu paminėti, kad atliekų kiekis DGASA didėja (pvz. Anykščių DGASA 2020 metais priimta 981 tonų atliekų, o 2022 m. – 1064 tonų, Ignalinos DGASA 2020 m.

– 407 t, 2021 m. – 444 t, 2022 m. – 554 t, Molėtų DGASA 2020 m. – 689 t, 2022 m. – 757 t, Utenos DGASA 2020 m. – 742 t, 2021 m. – 965 t, 2022 m. – 962 t, Visagino DGASA 2020 m. – 314 t, 2022 m. – 338 t, o Zarasų DGASA 2020 m. – 500 t, 2021 m. – 595 t, 2022 m. – 675 t), o didėjant pristatomų atliekų kiekiui tinkamai surinkti šias atliekas ir pastatyti papildomų konteinerių nėra galimybės (per mažas aikštelių plotas). Didėjantis DGASA priimamų atliekų kiekis ir nepakankami esamų aikštelių pajėgumai (dėl riboto teritorijų ploto ir atitinkamai mažesnio konteinerių kiekio) nulemia tai, kad kartais nebūna galimybės iš gyventojų priimti tam tikrų atliekų. Dažniausiai ši problema yra susijusi su statybinių atliekų ir asbesto atliekų konteinerių ištuštinimu, kadangi šių atliekų susidaro daugiausia ir atsižvelgiant į tai, kad per visą regioną šių atliekų konteinerių poreikis yra didžiausias, ne visada užtikrinimas reguliarus šių konteinerių ištuštinimas, todėl apribojama galimybė tam tikrais atvejais priimti šias atliekas iš gyventojų.

Vertinant esamo DGASA tinklo atitiktį VAPTP reikalavimams svarbu paminėti, kad didžioji dalis regiono savivaldybių, išskyrus Visagino ir Utenos rajono, yra kaimiškiosios, mažų gyventojų tankiu pasižyminčios teritorijos, kuriose mieste gyvenančių gyventojų dalis yra ženkliai mažesnė nei gyvenančių nutolusiose kaimiškose teritorijose, pvz. Zarasų rajono savivaldybėje – mažiau nei 44 proc., Anykščių – mažiau nei 41 proc., Ignalinos – mažiau nei 40 proc., o Molėtų – mažiau nei 34 proc. Taigi dėl žemo regiono urbanizacijos lygio ir nutolusių kaimo gyvenamųjų vietovių esamas DGASA tinklas ne tik neatitinka VAPTP nustatyto siekiamo DGASA tinklo, bet ir nesudaro visiems regiono gyventojams vienodų tinkamų sąlygų, kadangi daliai regiono gyventojų esama didelių gabaritų atliekų surinkimo infrastruktūra nėra patogi ir pernelyg nutolusi nuo gyvenamosios vietos. Net ir kompaktiškoje Visagino savivaldybėje vietos gyventojai susiduria su esamo DGASA tinklo problemomis, kadangi pačiame Visagino mieste DGASA nėra, ji įrengta 9 km atstumu nuo miesto, kuriame gyvena 99 proc. savivaldybės gyventojų. Dėl šios priežasties gyventojams nėra patogų transportuoti atliekas į nutolusią aikštelę, todėl ir jos pajėgumai nėra pilnai išnaudojami. Dėl nepatogaus DGASA tinklo didelių gabaritų ir kitas atliekas gyventojai išmeta kiemuose, miškuose, palieka prie daugiabučių namų kiemuose esančių konteinerinių aikštelių ir pan., todėl teršiama aplinka, didėja bešeimininkių atliekų kiekiai.

Atsižvelgus į esamą DGASA tinklą, siekiant įgyvendinti VAPTP reikalavimus, kuriems įgyvendinti atitinkamos priemonės yra suplanuotos URAPTP ir SAPTP, Priemonės apimtyse viso numatoma papildomai įrengti 8 naujas DGASA, po 2 naujas aikšteles Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse ir po vieną naują aikštelę Ignalinos, Utenos, Zarasų rajonų ir Visagino savivaldybėse, kas leistų regiono mastu užtikrinti DGASA tinklo atitiktį VAPTP nustatytiems reikalavimams visose savivaldybėse. Taip pat, siekiant užtikrinti kokybiškas atliekų tvarkymo paslaugas už mažiausią galimą kainą, viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą ir prieinamumą, vertinant didėjančius reikalavimus atliekų pakartotinam naudojimui, augančius gyventojų poreikius tinkamai rūšiuoti atliekas, numatoma Utenos mieste esančios DGASA (su priklausiniais) rekonstrukcija ir / ar praplėtimas, aprūpinimas naujomis rūšiavimo priemonėmis, bei Molėtų mieste esančios DGASA atnaujinimas išplečiant aikštelės teritoriją, įsigyjant papildomai naujų konteinerių ir pagerinant esamos dalijimosi stotelės infrastruktūrą.

Priemonės rengimo metu taip pat įvertinta, kad daugelyje savivaldybių, išskyrus Utenos ir Zarasų rajonų savivaldybes, nėra užtikrintos tinkamos sąlygos vykdyti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo ir dalijimosi veiklą. Visagino savivaldybėje šiai veiklai skirtos daiktų dalinimosi aikštelės (stotelės) visai nėra, o Anykščių, Ignalinos, Molėtų rajonų savivaldybėse esamos DGASA yra įrengtos tentinės palapinės, todėl jose nėra tinkamų sąlygų priimti daiktus šaltuoju metų sezonu, taip pat dėl šios priežasties sunku užtikrinti laikomų daiktų gerą būklę. Siekiant, kad daiktų dalijimosi stotelės veiktų efektyviau ir joje būtų galima dalytis

elektronikos ir tekstilės daiktais, būtina atnaujinti esamas daiktų dalinimo stoteles, vietoje tentinių palapinių įrengiant uždaro konteinerinio tipo daiktų dalijimosi stoteles. Utenos rajono savivaldybėje yra įrengta viena daiktų dalijimosi stotelė, todėl papildoma daiktų dalijimosi stotelė, pagal patvirtintą Utenos SAPTP, nėra numatoma. URAPTP numatytas Edukacinio centro įrengimas Utenos regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje. Šiame centre taip pat turėtų būti įrengta daiktų dalijimosi stotelė „Dalinkimės“, tačiau dėl jos įrengimo, atsižvelgiant į finansavimo galimybes, bus sprendžiama vėlesniame etape ir / ar kitais finansavimo šaltiniais. Zarasų rajono savivaldybėje esančioje DGASA yra įrengta konteinerinio namelio tipo daiktų dalinimosi stotelė, taip pat Zarasų rajone dažnai organizuojama daiktų dalinimosi akcija „Atiduotuvė“, kurios metu gyventojai dalinasi jiems jau nereikalingais, bet dar tinkamais naudoti daiktais. Atsižvelgiant į tai, kad „Atiduotuvė“ yra sulaukusi didelio gyventojų susidomėjimo, o DGASA yra įrengta konteinerinio namelio tipo daiktų dalinimosi stotelė, Zarasų rajono savivaldybėje, pagal patvirtintą Zarasų SAPTP, įrengti papildomą daiktų dalinimosi aikštelę nėra planuojama.

Įvertinus esamą situaciją, poreikis įrengti daiktų dalinimosi stoteles yra Anykščių, Ignalinos ir Molėtų rajonų bei Visagino savivaldybėse, kartu su planuojamomis įrengti DGASA, t. y. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse numatoma įrengti po dvi, o Ignalinos rajono ir Visagino savivaldybėse – po vieną uždaro konteinerinio tipo daiktų dalijimosi stotelę. Tikimasi, kad dėka naujai įrengtų daiktų dalinimosi stotelių populiarės pakartotinio atliekų panaudojimo tendencijos, keisis gyventojų vartojimo įpročiai ir kultūra pereinant prie žiedinės ekonomikos principų.

Esamos infrastruktūros apibendrinimas. Atlikta esamos infrastruktūros analizė leido nustatyti sprendžiamos problemos „Nepakankama aplinkos kokybė“ priežastį „Nepakankamos komunalinių atliekų rūšiavimo galimybės“ nulemiančius veiksnius: ne visose regiono savivaldybėse sukurta (įdiegta) maisto (virtuvės) ir (ar) tekstilės atliekų surinkimo infrastruktūra; esamas DGASA tinklas ne tik neatitinka VAPTP reikalavimų, bet, atsižvelgus į žemą regiono urbanizacijos lygį, nesudaro visiems regiono gyventojams vienodų tinkamų sąlygų, kadangi daliai regiono gyventojų esama didelių gabaritų atliekų surinkimo infrastruktūra nėra patogi ir pernelyg nutolusi nuo gyvenamosios vietos; dalyje regiono savivaldybių atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo ir dalijimosi vietų (daiktų dalijimosi stotelių) arba visai nėra (Visagino savivaldybėje), arba šiose daiktų dalinimosi stotelėse nėra tinkamų sąlygų priimti daiktus šaltuoju metų sezonu ir dėl šios priežasties sunku užtikrinti laikomų daiktų gerą būklę, kadangi veiklai vykdyti įrengtos tik laikinos tentinės palapinės (Anykščių, Ignalinos ir Molėtų rajonų savivaldybėse).

Esama situacija yra sietina ir su tuo, kad nors įgyvendinant 2014–2020 m. ES investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.2.1-APVA-R-008 priemonės „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ projektus visose regiono savivaldybėse buvo įrengiamos šiuolaikinius poreikius atitinkančios konteinerinės atliekų surinkimo aikštelės, tačiau jos dažnu atveju, atsižvelgus į ribotą finansavimą, buvo skirtos tik mišrių komunalinių atliekų ir tik dalies antrinių žaliavų (popieriaus / kartono, stiklo, plastiko) atliekomis surinkti, todėl maisto (virtuvės), tekstilės, didelių gabaritų atliekų surinkimo infrastruktūra nėra pilnai sukurta, kaip ir didžiojoje savivaldybių dalyje nėra užtikrinta tinkamai veikianti daiktų dalijimosi stotelių infrastruktūra. Atsižvelgus į IP, VAPTP, URAPTP ir SAPTP, bus siekiama pagerinti esamą situaciją skiriant didesnę dėmesį žiedinei ekonomikai, trūkstamos tam skirtos infrastruktūros kūrimui ir visuomenės sąmoningumui didinti išteklių vartojimo srityje.

Esamo rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtros poreikiai ir siejami rezultatai. Atsižvelgus į IP, VAPTP, URAPTP ir SAPTP, siekiant prisidėti prie šalies siekiamo rezultato – iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį iki 60 %, o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti iki 5 %, numatoma įgyvendinti šiuos regiono savivaldybėms būtinus planuojamus projektus:

- Anykščių rajono savivaldybėje numatoma įgyvendinti du atskirus projektus, abiejų projektų pareiškėjas – UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – URATC). Šių projektų įgyvendinimo metu būtų įrengtos dvi trūkstamos DGASA (*preliminariai Svėdasų sen., Anykščių r. ir Troškūnų sen., Anykščių r.*). Taip pat projektų įgyvendinimo metu numatoma įrengti ir dvi naujas daiktų dalijimosi stoteles (*preliminariai planuojama pastatyti dvi stacionarias konteinerinio tipo daiktų dalijimo stoteles, t. y. vieną Vairuotojų g. 18, Anykščiai, o kitą Svėdasų arba Troškūnų DGASA aikštelėje. Esamą Vairuotojų g. 18, tentinę daiktų dalijimosi stotelę dėl ribotų finansinių išteklių planuojama perkelti į Svėdasų ar Troškūnų planuojamą statyti naujai DGASA aikštelę, kurioje nebus statoma konteinerinio tipo daiktų dalijimo stotelė*);

- Ignalinos rajono savivaldybėje numatoma įgyvendinti du atskirus projektus. Vieno projekto, kurio pareiškėjas bus URATC, įgyvendinimo metu planuojama įrengti vieną trūkstamą DGASA (*preliminariai Didžiasalyje, Ignalinos r.*), taip pat įrengti uždaro tipo dalijimosi daiktais stotelę. O kito projekto, kurio pareiškėjas būtų savivaldybės administracija, įgyvendinimo metu siekiant užtikrinti atskirą maisto (virtuvės) atliekų surinkimą numatoma įsigyti trūkstamus konteinerius (apie 1000 vnt.) skirtus individualioms valdoms;

- Molėtų rajono savivaldybėje numatoma įgyvendinti du atskirus projektus, kurių pareiškėjas būtų URATC. Vieno projekto įgyvendinimo metu būtų įrengta viena nauja DGASA (*preliminariai Giedraičių miest., Molėtų r.*), kartu su daiktų dalijimosi stotele, o kito projekto metu Molėtų mieste būtų vykdoma esamos DGASA plėtra, išplečiant aikštelės teritoriją ir įsigyjant papildomai naujų konteinerių bei pagerinant esamos dalijimosi stotelės infrastruktūrą, įrengiant uždaro konteinerinio tipo dalijimosi daiktais stotelę;

- Utenos rajono savivaldybėje numatoma įgyvendinti du atskirus projektus. Vieno projekto, kurio pareiškėjas bus URATC, įgyvendinimo metu planuojama įrengti vieną naują DGASA Utenos rajono savivaldybės teritorijoje, o kito projekto, kurio pareiškėjas būtų UAB „Utenos komunalininkas“ įgyvendinimo metu, numatoma įsigyti individualioms valdoms skirtus maisto (virtuvės) ir žaliosioms atliekoms skirtus surinkimo konteinerius (apie 870 vnt.) taip pat rekonstruoti ir/ ar praplėsti Utenos mieste esančią DGASA (su priklausiniais), aprūpinti naujomis rūšiavimo priemonėmis;

- Visagino savivaldybėje numatoma įgyvendinti du atskirus projektus, kurių įgyvendinimo metu Visagino mieste būtų įrengta viena DGASA (*preliminariai Taikos pr. 27, Visaginas*), kartu su daiktų dalinimosi stotele (pareiškėjas – URATC), o kito projekto (pareiškėjas – savivaldybės administracija) metu praplečiant (rekonstruojant) esamas atliekų surinkimo aikšteles būtų įrengta: 40 vnt. maisto (virtuvės) surinkimui skirtų pusiau požeminių konteinerių, 10 vnt. antžeminių konteinerių, skirtų tekstilės atliekoms surinkti bei esamiems 10-čiai vnt. tekstilės atliekų konteinerių infrastruktūra.

- Zarasų rajono savivaldybėje numatoma įgyvendinti vieną projektą (pareiškėjas – URATC), kurio metu numatoma įrengti vieną DGASA (*preliminariai Dusetų mieste, Zarasų r.*).

Taip pat visų projektų įgyvendinimo metu, siekiant mažinti komunalinių atliekų susidarymą ir keisti gyventojų įpročius tinkamai rūšiuoti bei priduoti atliekas naudojantis savivaldybėse ir regione sukurta atliekų tvarkymo sistema, bus vykdoma nuosekli viešinimo ir informacijos sklaida, kuri bus atliekama koordinuotai, vadovaujantis geriausia praktika ir siekiant

kuo didesnio gyventojų įsitraukimo. Šiuo tikslu bus vykdomos įvairios viešinimo kampanijos (*priklausomai nuo savivaldybės viešinimo veiklos: Mokomųjų filmukų sukūrimas; Informaciniai lankstinukai ir plakatai; Straipsniai; Žaidimų ir konkursų organizavimas; Informaciniai renginiai ir kt.*) atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis.

Taigi, sėkmingai įgyvendinus aukščiau nurodytus regiono savivaldybių planuojamus projektus būtų pasiektas ne tik būtinos infrastruktūros esminis fizinis pagerinimas ir /ar naujos trūkstamos infrastruktūros sukūrimas (*įrengtos 8 naujos DGASA, iš jų šešiose kartu įrengiant ir naujas uždaro konteinerinio tipo daiktų dalijimosi stoteles, rekonstruotos ir / ar atnaujintos / praplėstos 2 esamos DGASA, įsigyti individualioms valdoms skirti maisto (virtuvės) atliekų surinkimo konteineriai (apie 1 870 vnt.), atnaujintos konteinerinės atliekų sutrinkimo aikštelės papildomai įrengiant 40 vnt. naujų pusiau požeminių maisto (virtuvės) atliekoms skirtų konteinerių, 10 vnt. tekstilės atliekoms skirtų antžeminių konteinerių ir kt.*), bet atsižvelgus į siekiamą Priemonės rezultato rodiklio R.B.2.2103 „Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos“ suminę reikšmę (5643,60 tonų per metus) būtų sudarytos sąlygos prisidėti prie šalies siekiamo rezultato – iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį iki 60 %, o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti iki 5 %.

Tikslinės grupės, kurioms skirta Priemonė bei pagal ją suplanuoti visi aukščiau paminėti projektai – gyventojai, savivaldybės, atliekų tvarkytojai (įmonės). Svarbu pažymėti, kad atsižvelgiant į VAPTP 242 p. įtvirtintą visuotinumą principą (*viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslauga turi būti siūloma, teikiama ir užtikrinama visiems komunalinių atliekų turėtojams*) Priemonės poreikis ilgalaikėje perspektyvoje, nepriklausomai nuo mažėjančio gyventojų (atitinkamos paslaugos gavėjų) skaičiaus, išliks ypatingai aktualus.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Priemonės veiklų įgyvendinamo teritorija apima Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos ir Zarasų rajonų bei Visagino savivaldybių teritorijas.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Atsižvelgus į IP, VAPTP, URAPTP ir SAPTP bei Finansavimo gaires, siekiant skirti didesnę dėmesį žiedinei ekonomikai, trūkstamos tam skirtos infrastruktūros kūrimui ir visuomenės išteklių vartojimo sąmoningumui didinti bei taip prisidėti prie šalies siekiamo rezultato iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį iki 60 %, o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti iki 5 %, numatoma tinkama finansuoti veikla – *atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumų plėtra*, kurios įgyvendinimui numatoma:

- *konteinerių aikštelių įrengimas ir (arba) rekonstrukcija (išplėtimas)⁶ komunalinių biologinių, tekstilės, pavojingų atliekų surinkimui ir šių atliekų surinkimo priemonių (maisto (virtuvės) atliekų surinkimui skirtų konteinerių, virtuvinių kibirėlių, talpų maistiniam aliejui, tekstilės, pavojingų atliekų surinkimo konteinerių) įsigijimas⁷;*

⁶ Konteinerių aikštelių rekonstrukcija (išplėtimas) suprantama kaip aikštelės didinimas pritaikant ją buityje susidarančioms maisto (virtuvės), tekstilės, pavojingoms atliekoms surinkti skirtų konteinerių pastatymui.

⁷ Nefinansuojama mišrių komunalinių atliekų, pakuočių ir apmokestinamųjų gaminių atliekų, kuriems taikomas gamintojų ir importuotojų atsakomybės principas, konteinerių aikštelių įrengimas, atnaujinimas, plėtra ir atliekų surinkimo specializuoto transporto įsigijimas.

- komunalinių biologinių, tekstilės, pavojingų atliekų surinkimo priemonių (maisto (virtuvės) atliekų surinkimui skirtų konteinerių, virtuvinių kibirėlių, talpų maistiniam aliejui, tekstilės atliekų surinkimo konteinerių, pavojingų atliekų surinkimo konteinerių ir dėžių-kibirėlių) įsigijimas individualioms valdoms⁸;

- didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA) įrengimas, atliekoms priimti ir laikinai laikyti skirtų įrenginių, įrangos, atliekų surinkimo konteinerių įsigijimas;

- didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA) atnaujinimas komunalinių biologinių, tekstilės, pavojingų atliekų surinkimo priemonėmis;

- atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo infrastruktūros sukūrimas / atnaujinimas (daiktų dalijimosi stotelės);

- visuomenės, regiono ir (ar) savivaldybės gyventojų informavimas skatinant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą⁹.

Galimi pareiškėjai – savivaldybių administracijos arba jų įsteigtos biudžetinės ir (ar) viešosios įstaigos, ir (ar) įmonės, kaip tai apibrėžia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 55 straipsnio 1 punktą.

Galimi projektų partneriai – regioninis atliekų tvarkymo centras, savivaldybių administracijos ir kitos savivaldybių kontroliuojamos ir (ar) įsteigtos įmonės bei įstaigos (savivaldybių kontroliuojami atliekų tvarkytojai, Utenos regiono plėtros tarybos administracija ir kt.), vykdančios ar planuojančios vykdyti numatytas atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumų plėtros ir / ar visuomenės, regiono ir / ar savivaldybės gyventojų informavimo veiklas.

Pareiškėjai gali teikti paraiškas individualiai arba kartu su partneriais. Pareiškėjas yra tiesiogiai atsakingas už projekto parengimą, įgyvendinimą ir rezultatus, nesvarbu, ar jis projektą įgyvendina vienas, ar kartu su partneriu (-iais). Projekto partneriai gali būti juridiniai asmenys, kurie tiesiogiai dalyvauja įgyvendinant projekto veiklas ir siekia arba naudojasi jo rezultatais (produktais).

Galimų pareiškėjų ir partnerių pasirinkimą nulemia Vietos savivaldos įstatyme nustatytos savivaldybių savarankiškosios funkcijos (*komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas (6 str. 31 p.)*), Atliekų tvarkymo įstatyme priskirtos atitinkamos funkcijos (*Savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą (25 str.)*), taip pat faktinių projektų metu numatomo sukurti turto savininkų, naudotojų ir atitinkamų paslaugų teikėjų įvertinimas.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

⁸ Nefinansuojama žaliųjų ir maisto atliekų kompostavimo priemonių įsigijimas.

⁹ Privaloma įgyvendinti veikla kartu su infrastruktūrinėmis kiekvieno projekto veiklomis.

Atsižvelgus į Vietos savivaldos, Atliekų tvarkymo įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas ir veiklas, kurios yra priskiriamos savivaldybių institucijoms, savivaldybių įstaigoms ar jų kontroliuojamiems juridiniams asmenims ir kuriomis tiesiogiai prisidedama prie pažangos priemonės įgyvendinimo ir joje numatytų rezultatų pasiekimo, Priemonės pagrindimo aprašo IV skyriuje nurodytai tinkamai finansuoti veiklai atliekamas projektų planavimo atrankos būdas.

Projektų atrankos kriterijai nenustatyti.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	Pagal priemonę rengiamuose ir įgyvendinamuose projektuose negalės būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principo įgyvendinimui. Įgyvendinant projektus bus prisidedama prie darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo principą. Priemonės apimtyse planuojama tęsti komunalinių atliekų rūšiuojamojo atliekų surinkimo pajėgumų plėtrą, prioritetą skiriant tekstilės, maisto ir pavojingoms atliekoms, plėtoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, taip pat atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo vietų tinklą, priartinant prie atliekų susidarymo vietų. Minėti veiksmai prisidės prie klimato kaitos švelninimo, kadangi neleis patekti į aplinką ŠESD, jei komunalinės atliekos būtų šalinamos sąvartynuose ir šiltnamio efektą sukeliančioms dujoms (daugiausia CO₂), jei komunalinės atliekos būtų deginamos. Kompostuojant išrūšiuotas atliekas, į aplinką patenka šiltnamio efektą sukeliančių dujų (daugiausia metano ir CO₂), bet padariniai ne tokie reikšmingi, palyginti su komunalinių atliekų šalinimu sąvartynuose. Planuojami veiksmai / projektai skirti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumams didinti, t. y. tiesiogiai įgyvendina perėjimo prie žiedinės ekonomikos tikslą (visos atskirai surinktos ir transportuotos atliekos skirtos paruošti jas pakartotinai naudoti ar perdirbti) ir vertinami tik kaip teigiamą poveikį turintys veiksmai / projektai, kuriais mažinama atliekų daroma žala. Planuojami veiksmai / projektai tiesiogiai gerina oro, vandens ir žemės apsaugą. Atliekų rūšiavimas, kurio tikslas – atliekų perdirbimas ir panaudojimas, leidžia išvengti žalų, kurios būtų be šio veiksmo, – taršos filtratų ir juose esančių teršalų (įvairių metalų (Zn, Pb, Cu, As), druskų, organinių teršalų, įskaitant patvariuosius organinius teršalus (POT)), eutrofikacijos dėl maistinių medžiagų patekimo, degalų, tepalų ir panašių skysčių patekimo į žemę bei paviršinius ir požeminius vandenis, oro taršos sąvartynų dujomis, transporto ir sąvartynuose veikiančių mechanizmų sukeltos oro taršos šalinant atliekas sąvartynuose, taip pat oro taršos saugant ir ruošiant atliekas deginti, o deginant galimos taršos SO₂, NO_x, HF,

		HCl, LOJ, CO, N2O medžiagomis bei šių teršalų nusėdimo į žemę ir vandenį, vandens teršalų išsiplovimo iš šlako ir pelenų. Jei planuojamai ūkinei veiklai, vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu, bus privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą, planuojamos ūkinės veiklos organizatorius užtikrins, kad būtų įgyvendintos sprendime nustatytos sąlygos ir priemonės reikšmingam neigiamam poveikiui aplinkai sumažinti ir (ar) jį kompensuoti pasirengimo vykdyti ūkinę veiklą ir (ar) ūkinės veiklos vykdymo ir (ar) ūkinės veiklos užbaigimo etapuose.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	Priemonės veiksmais / projektais tiesiogiai prisidėti prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo nenumatoma, tačiau atitinkamai ir neturi būti įgyvendinami tokie veiksmai / projektai, kurie darytų neigiamą poveikį inovatyvumo principo įgyvendinimui.
3.	Lygių galimybių visiems	Įgyvendinant Priemonę bus prisidedama prie lygių galimybių visiems įgyvendinimo: visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų, bus užtikrinamos vienodos teisės ir galimybės naudotis savivaldybėse ir regione sukurta atliekų tvarkymo sistema, įskaitant prieinamumo visiems reikalavimo užtikrinimo principą.

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Pagal Priemonę finansuojamoms veikloms įgyvendinti numatytus naudoti finansinius išteklius įgyjama teisė tik įgyvendinus išankstinę sąlygą – planuojamos veiklos turi atitikti patvirtintą regioninį ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planus, parengtus Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti:

Utenos regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą, patvirtintą Utenos regiono plėtros tarybos 2023 m. liepos 21 d. sprendimu Nr. KS(T)-19 „Dėl Utenos regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano patvirtinimo“, skelbiamą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1feb104040d311ee9de9e7e0fd363afc>;

Anykščių rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. 1-TS-269 „Dėl Anykščių rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiamą: [1-TS-269 Dėl Anykščių rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#);

Ignalinos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu Nr. T-168 „Dėl Ignalinos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiamą: [T-168 Dėl Ignalinos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#);

Molėtų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 27 d. sprendimu Nr. B1-198 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiamą: [B1-198 Dėl Molėtų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#);

Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Utenos rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr. TS-235 „Dėl Utenos rajono

savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiama: [TS-235 Dėl Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#);

Visagino savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Visagino savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu Nr. TS-170 „Dėl Visagino savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiama: [TS-170 Dėl Visagino savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#);

Zarasų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planą, patvirtintą Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu Nr. T-177 „Dėl Zarasų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, skelbiama: [T-177 Dėl Zarasų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#).

VIII SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Atliekų rūšiavimo surinkimo pajėgumų plėtra	P.B.2.0107	Investicijos į rūšiavimo atliekų surinkimo įrenginius / Eurai	8 239 204,46	7 003 323,75	0	7 526 911,46	Rodiklis atitinka 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos (toliau – IP) 2.6.uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama suminė rodiklio reikšmė apskaičiuota remiantis planuojamų projektų duomenimis.
	P.S.2.1015	Įgyvendintos viešinio kampanijos atliekų prevencijos ir tvarkymo temomis / Skaičius			0	11	Rodiklis atitinka IP 2.6.uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekiama suminė rodiklio reikšmė apskaičiuota remiantis planuojamų projektų duomenimis.

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir	Tarpinė reikšmė (2024 m.)	Galutinė reikšmė (2029 m.)	

				valstybės biudžeto lėšų suma			
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2103	Surinktos atskirai išrūšiuotos atliekos / Tonos per metus	0 (2021)	8 239 204,46	7 003 323,75	0	4 933,12	<i>Rodiklis atitinka IP 2.6.uždaviniui priskirtą produkto rodiklį, tarpinė rodiklio reikšmė, kaip ir IP, nenustatoma. Siekama suminė rodiklio reikšmė apskaičiuota remiantis planuojamų projektų duomenimis.</i>

Regiono plėtros tarybos
administracijos direktoriaus
funkcijas atliekanti ekspertė

Daiva Karvelienė
